

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
УМАНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ПАВЛА ТИЧИНИ**

**Факультет соціальної та психологічної освіти
Кафедра педагогіки та освітнього менеджменту**

Будегай Вікторія Андріївна

**ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ДО ВИКОРИСТАННЯ
ПСИХОПЕДАГОГІЧНИХ ІДЕЙ Я. А. КОМЕНСЬКОГО У ЗАКЛАДАХ
ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ**

спеціальність 011 Освітні педагогічні науки

РЕФЕРАТ

магістерської роботи
за освітньо-науковою програмою
011 Освітні, педагогічні науки

НАУКОВИЙ КЕРІВНИК:

*доктор педагогічних наук, професор
Осадченко Інна Іванівна*

Умань – 2021

ЗМІСТ

ВСТУП

РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ДО ВИКОРИСТАННЯ ПСИХОПЕДАГОГІЧНИХ ІДЕЙ Я. А. КОМЕНСЬКОГО У ЗАКЛАДАХ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ

- 1.1 Особливості сучасної професійної підготовки майбутніх учителів
- 1.2 Сутність використання психопедагогічних ідей Я. А. Коменського у закладах загальної середньої освіти

Висновки до першого розділу

РОЗДІЛ 2 ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНА ПЕРЕВІРКА ШЛЯХІВ УДОСКОНАЛЕННЯ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ДО ВИКОРИСТАННЯ ПСИХОПЕДАГОГІЧНИХ ІДЕЙ Я. А. КОМЕНСЬКОГО У ЗАКЛАДАХ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ

- 2.1 Характеристика психодидактичної компетентності майбутніх учителів у закладах загальної середньої освіти з точки зору коменіології
- 2.2 Шляхи удосконалення підготовки майбутніх учителів до використання психопедагогічних ідей Я. А. Коменського у закладах загальної середньої освіти
- 2.3 Методичні рекомендації щодо досліджуваної проблеми

Висновки до другого розділу

ВИСНОВКИ

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

ДОДАТКИ

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми дослідження. У контексті глобальної (світової) педагогічної спадщини класики освітнього процесу залишаються непорушною основою педагогічної науки як такої. Вивчення психолого-педагогічної спадщини видатних особистостей так чи інакше має соціально-історичний профіль: у підручниках різних історичних періодів акцентується увага на іноді кардинальних позиціях одного і того ж автора. Вивчення праць Я. А. Коменського, на наше переконання, цілком може надати майбутнім учителям здорового критичного погляду на справу, ґрунтовності, самостійності і глибини в розумінні основ педагогічної науки. Вивчення праць слов'янського мислителя-педагога спонукатиме поліпшення не тільки освітньої практики, але особливо – вироблення самобутньої національної педагогічної системи. Це побажання актуальне, як ніколи, оскільки реформування сучасної освіти вимагає перегляду класичних уявлень педагогічних ідей Я. А. Коменського в контексті їх сучасної інтерпретації. Однак значимий психодидактичний потенціал наукової спадщини Я. А. Коменського до нині не досліджений. До того ж, переважно, автори аналізували позиції Я. А. Коменського щодо суб'єкта освітнього процесу «учень», не надаючи належного значення ролі педагога у його творчості та використанні ідей у вищій школі – підготовці майбутніх учителів.

Мета дослідження – теоретично обґрунтувати та експериментально перевірити шляхи удосконалення підготовки майбутніх учителів до використання психопедагогічних ідей Я. А. Коменського у закладах загальної середньої освіти.

Завдання:

1. На основі аналізу наукових джерел схарактеризувати особливості сучасної професійної підготовки майбутніх учителів.

2. Схарактеризувати сутність використання психопедагогічних ідей Я. А. Коменського у закладах загальної середньої освіти.

3. Здійснити характеристику психодідактичної компетентності майбутніх учителів у закладах загальної середньої освіти з точки зору коменіології.

4. Розробити шляхи удосконалення підготовки майбутніх учителів до використання психопедагогічних ідей Я. А. Коменського у закладах загальної середньої освіти.

Об'єкт дослідження – підготовка майбутніх учителів у закладах вищої освіти.

Предмет дослідження – шляхи удосконалення підготовки майбутніх учителів до використання психопедагогічних ідей Я. А. Коменського у закладах загальної середньої освіти.

Методи дослідження: теоретичні – порівняльний та історико-психологічний ретроспективний аналіз та синтез для вивчення науково-педагогічних джерел, результатів психологічних пошуків щодо визначення стану досліджень Я. А. Коменського, розробленості досліджуваної проблеми у сучасних наукових джерелах; анкетування, опитування; педагогічний експеримент.

Теоретичне значення роботи полягає у здійсненні аналізу наукових джерел для опису особливостей сучасної професійної підготовки майбутніх учителів та сутності використання психопедагогічних ідей Я. А. Коменського у закладах загальної середньої освіти.

Практичне значення роботи полягає у тому, що матеріал може бути використаним у процесі підготовки лекційного матеріалу для магістрантів спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки, а також у процесі викладання педагогіки, зокрема історії педагогіки для студентів бакалаврату.

Експериментальна база дослідження. Архівні та бібліотечні матеріали Державної вищої школи професійної освіти імені Яна Амоса Коменського в Лешно (Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa im. Jana Amosa Komeńskiego w Lesznie) Республіки Польща (Letter of confirmation for Student mobility. Date: Leszno 20th of December 2020); студенти факультету початкової освіти та факультету української філології Уманського державного педагогічного

університету імені Павла Тичини.

Апробація результатів дослідження. Основні результати дослідження доповідались на засіданнях кафедри педагогіки та освітнього менеджменту, Шостій Міжнародній науково-практичній конференції «Модернізація освітнього середовища: проблеми та перспективи» в Уманському державному педагогічному університеті імені Павла Тичини «Стан розвитку психопедагогічних ідей Я. А. Коменського у закладах загальної середньої освіти».

За темою дослідження «Підготовка майбутніх учителів до використання психопедагогічних ідей Я. А. Коменського у закладах загальної середньої освіти» **опубліковано низку тез** у збірниках матеріалів Шостої Міжнародної науково-практичної конференції «Модернізація освітнього середовища: проблеми та перспективи» (8.10.2020 р.); «Международной научно-практической конференции: «Личность. Образование. Общество. Современные образовательные технологии: теория и практика использования» (4–5.11.2020 р.).

Структура роботи. Робота складається зі вступу, двох розділів, висновків, списку використаних джерел (87 найменувань), додатків. Повний текст роботи – 96 сторінок, з них основного тексту – 78 сторінок.

Висновки. На основі теоретичного обґрунтування проаналізовано психопедагогічні погляди Яна Амоса Коменського: історичний аспект та їх вплив на підготовку майбутніх учителів закладів загальної середньої освіти. Нами було виконано такі завдання:

1. На основі аналізу наукових джерел схарактеризовано особливості сучасної професійної підготовки майбутніх учителів. Зроблено висновок про те, що до особливостей сучасної професійної підготовки майбутніх учителів зараховують: високий рівень наукових та / або творчих мистецьких, професійних і загальних компетентностей; усебічну розвиненість, здатність критично мислити, вести активну життєву позицією, соціальну активність, здоровий, фізичний та моральний національний

виробничий потенціал, психодидактичні уміння і навички для подальшого застосування їх на практиці.

2. Схарактеризовано сутність використання психопедагогічних ідей Я. А. Коменського у закладах загальної середньої освіти: на засадах принципу природовідповідності визначати цілі засвоєння певних розділів, тем навчальної програми учнями закладів загальної середньої освіти; психологічно обґрунтовано використовувати різні дидактичні прийоми для постановки мети засвоєння матеріалу, що вивчається на уроці; здійснювати поступове переведення зовнішнього стимулювання в самовиховання внутрішньої мотивації учнів; здійснювати психологічно обґрунтований аналіз та відбір джерел для сприйняття навчальної інформації; готувати учнів до емоційно-осмисленого сприйняття навчального матеріалу; активізувати учнів у процесі сприйняття навчального матеріалу; пов'язувати внутрішні зв'язки між явищами, процесами та життєвими фактами; активізувати відтворення учнями навчального матеріалу у нових ситуаціях на засадах принципу природовідповідності; заохочувати школярів до творчого застосування знань; психологічно обґрунтовано визначати завдання і зміст контролю на кожному етапі засвоєння матеріалу; застосовувати різні психологічно виважені методи контролю; здійснювати чітку організацію контролю за освітніми результатами учнів з урахуванням принципу природовідповідності; психологічно обґрунтовано аналізувати отримані в ході контролю результати засвоєння; своєчасно вносити відповідні зміни до процесу засвоєння матеріалу на основі отриманої при аналізі результатів інформації.

3. Здійснено характеристику психодидактичної компетентності майбутніх учителів у закладах загальної середньої освіти з точки зору коменіології. Поняття психодидактична компетентність учителів у закладах загальної середньої освіти, з точки зору коменіології, охоплює знання, вміння, навички, а також способи і прийоми їх реалізації в діяльності, спілкуванні, розвитку (самореалізації) особистості; гармонійне поєднання знання предмета, методики і дидактики викладання, умінь і педагогічного

спілкування, а також прийомів і засобів саморозвитку, самовдосконалення, самореалізації. Це структурована система знань про людину як особистість, індивідуальність, суб'єкт праці та особистості, включеної до індивідуальної або спільної діяльності.

4. Розроблено шляхи удосконалення підготовки майбутнього учителя та використання ідей Я. А. Коменського у закладі загальної середньої освіти: набуття майбутніми учителями знань про психопедагогічні ідеї Я. А. Коменського; залучення майбутніх учителів закладів загальної середньої освіти до дослідницької роботи щодо психопедагогічних ідей Я. А. Коменського; підвищення практико-орієнтованості освітнього процесу, перехід процесу навчання у ЗВО до реальних умов педагогічної діяльності в школах; використання активних форм та методів навчання, побудованих на психопедагогічних ідеях Я. А. Коменського; моніторинг використання майбутніми учителями психопедагогічних ідей Я. А. Коменського.

Подальших досліджень зокрема потребує питання розроблення технології використання майбутніми вчителями закладів загальної освіти психопедагогічних ідей В. О. Сухомлинського.